

ρητὴς ἀνεδείχθη, καὶ ὡς τοιοῦτος πᾶν τὸ ἀβάσιστον καὶ ἐμπειρικὸν τῶν ἑαυτοῦ προγόνων ἐγκαταλιπὼν καὶ ἐπιδοθεὶς εἰς τὸ ἀληθῶς παρατηρεῖν, τὴν τέχνην ἐκείνων εἰς βαθμὸν ἐπιστήμης ἀνεβίβασε καὶ κατέστη διὰ τῶν διδασκαλιῶν αὐτοῦ καὶ συγγραμμάτων ὁ τῶν μεταγενεστέρων μέγας Διδάσκαλος, ὅθεν καὶ δικαίως Θεῖος ἀπεκαλέσθη.

Μετὰ τὸν θάνατον τῶν γεννητόρων αὐτοῦ, ὁ Ἱπποκράτης τῆς ἰδίας πατρίδος μετέστη καὶ διαφόρους περιῆλθε χώρας παρατηρῶν, μελετῶν, θεραπεύων καὶ συγγράφων, ἔτυχε δὲ τῆς εἰδικῆς εὐνοίας Περδίκκα τοῦ τῶν Μακεδόνων Βασιλέως, ὃν ἐθεράπευσε θαρῶς ἀσχοντα καὶ κατατηκόμενον, ἐννοήσας ὅτι ψυχικὸν ἦν τοῦτου τὸ πάθημα. Κατὰ τὰς περιηγήσεις αὐτοῦ ἐπεσκέφθη ἐν Ἀβδήροις καὶ Δημόκριτον τὸν μέγαν φιλόσοφον φρενοβλαβῆ ὑπὸ τῶν ἰδίων συμπολιτῶν νομιζόμενον ὡς καταγινόμενον ἐν μελέταις ἃς οὐκ ἤννοουν ἐκεῖνοι. Ἄλλ' οὐχ ἥττον καὶ ἐπὶ φιλοπατρία διεκρίθη ὁ περικλεῆς ἡμέτερος πρόγονος, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἐξῆς γεγονότων.

Λοιμοῦ ἐνσκήψαντος εἰς τὴν τῶν Ἰλυρίων καὶ Παιόνων γῆν, παρὰ τῶν ἐκεῖ Βασιλέων προσκληθεὶς τὴν αἴτησιν ἀπέρριψε προῖδὼν τὴν μετ' οὐ πολὺ εἰσβολὴν τῆς νόσου εἰς τὴν Ἀττικὴν.

Τῆς φήμης αὐτοῦ ἄχρις Ἀσίας διαδοθείσης, Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ ὁ τῶν Περσῶν Βασιλεὺς προσεκάλεσεν αὐτὸν ἵνα τὸν περσικὸν στρατὸν σώσῃ ὑπὸ βροτολοιγοῦ λοιμοῦ ἀλισκόμενον, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ Περσία ἐχθρικῶς πρὸς τὴν Ἑλλάδα διέκειτο· ἀλλ' ὁ φιλόπατρις ἰατρὸς προτιμήσας μᾶλλον διαμεῖναι ἐν Ἑλλάδι πρὸς ὑπηρεσίαν τῶν ὁμογενῶν του ἢ ἀπελθεῖν εἰς τὴν τῶν πολεμίων χώραν, ἀπέρριψε καὶ τοῦ Πέρσου τὴν πρόσκλησιν, καίτοι οὗτος ἐπέμενε προσκαλῶν αὐτὸν διὰ πολλῶν ὑποσχέσεων καὶ εἴτα δι' ἀπειλῶν.

Ἡ διαγωγή αὐτῇ τοῦ Ἱπποκράτους προσφιλῆ αὐτὸν κατέστησε τῇ Ἑλλάδι ἐπάση καὶ ἰδίως τοῖς Ἀθηναίοις, οὔτι-

νες καὶ ἐτίμησαν αὐτὸν διὰ χρυσοῦ στεφάνου καὶ τοῖς συμπολίταις αὐτοῦ παρέσχον δικαιώματα, ἅτινα οἱ ἰθαγενεῖς μόνον ἔχαιρον Ἀθηναῖοι.

Ἐτελεύτησεν ὁ διάσημος οὗτος ἀνὴρ εἰς γῆρας βαθύ περὶ τὰ 360 Π. Χ. παρὰ Λαρισσαίοις καὶ ἐτάφη μετὰξὺ Γυρτῶνος καὶ Λαρίσσης. Οἱ υἱοὶ αὐτοῦ Θεσκαλὸς καὶ Δράκων διεκρίθησαν ἐπὶ ἱατρικῇ ἐμπειρίᾳ.

Πάνυ δικαίως ὁ ἔξοχος οὗτος τῶν ἡμετέρων προγόνων θεωρεῖται ὡς ὁ πατήρ τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης. Ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ ἀριθλήως καταφάνεται τὸ ἔξοχον εἰς τὸ ἀκριβῶς παρατηρεῖν πνεῦμα, καίτοι ἐστερεῖτο τῶν μέσων ἐκείνων ὑπ' ὧν βοηθούμενοι οἱ νεώτεροι οὐ μικρὸν ἐνεβάθυναν εἰς τὴν μελέτην τοῦ ἀνθρώπου. Ἐξίχνιασε πᾶν ὃ, τι ἡδύνατο ἐξησκημένη εἰς τὸ παρατηρεῖν διάνοια νὰ ἐξίχνιασῃ, προεμάντευσε δὲ ἀληθείας ἃς οἱ μεταγενέστεροι διὰ λεπτομερεστέρων παρατηρήσεων ἐβεβαίωσαν, βοηθούμενοι ὑπὸ τῆς προόδου τῶν συγγενῶν τῇ ἱατρικῇ ἐπιστημῶν, ὡς ἀληθῆς δὲ πατήρ τῆς ἐπιστήμης ἥς τὸν ἀκρογωνιαίον ἔθετο λίθον, διείδε τό τε δύσκολον καὶ ὑψηλὸν αὐτῆς εἶπὼν «ὁ βίος βραχύς, ἡ δὲ τέχνη μακρὴ, ὁ δὲ καιρὸς ῥᾶν, ἡ δὲ πείρα σφαλερὴ, ἡ δὲ κρίσις χαλεπή.»

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Η ΑΜΑΡΤΑΝΟΥΣΑ ΣΥΖΥΓΙΟΣ

La Femme adultère par M. le Docteur Ziffo, chevalier de l'Ordre du Sauveur, membre correspondant de la Société Thérapeutique de Paris, et de la Société Médicale de Londres, etc. Constantinople, Typographie et Litographie Centrales, 1874.

I

Ὁ «Ζακύνθιος Ἀνθών» εὐελπιστεῖ ἃ

τι οἱ ἀναγνώσται δὲν θέλουσι φανῇ ἀνεπικεῖς πρὸς αὐτὸν, ἀνομολογοῦντα μετὰ παρηρησίας καὶ θάρρους τὰ ἐλλείμματά αὐτοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ τὰς προλήψεις του. Ἰσως δὲν θ' ἀνέστειλε τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ πρώτου φυλλαδίου, ἵνα μὴ τοῦτο ἐκδοθῇ κατὰ δυσοίωνα τινὰ ἡμέραν ἰσως τὴν δυστροπίαν τοῦ πρώτου ἀφείλοντος ν' ἀποτίσῃ τὸν ἔρανον τοῦ συνδρομητοῦ δὲν θὰ ἐξελάμβανεν ὡς ἀπαίσιον οἰωνόν, μεγάλα καὶ δεινὰ προσκόμματα εἰς τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ πορείαν προαγγέλλοντα· πλὴν ὁμολογεῖ ὅτι πολὺ θὰ ἐφοβεῖτο μὴ ἐπ' αὐτοῦ ἐνσκήψῃ ἡ καταιγίς, ἐὰν διὰ τοῦ πρώτου αὐτοῦ ἄρθρου δὲν ἐπειράτῃ νὰ ἐξευμενίσῃ τὸ φύλον ἐκεῖνο, ὅπερ ἐφιλοτιμήθη προθύμως τὸ ἔργον τοῦτο νὰ συνδράμῃ καὶ οὕτω πρὸς στιγμὴν τὰς ἀβρὰς αὐτοῦ ἀσχολίας νὰ ἐγκαταλείψῃ, ὅπως μεθ' ἡμῶν τοὺς βώλακας συντρίβῃ, τὰς ἀκάνθας φυγαδεύῃ, καὶ τὰ πτωχὰ ἡμῶν ἄνθη ἀρδεύῃ διὰ τῆς βαρυτίμου αὐτοῦ συμπαθείας. Εἰς τοῦτο λοιπὸν τὸ φύλον προσφέρομεν καὶ ἡμεῖς τὸ πρῶτον εὐτελὲς προϊόν τοῦ ἡμετέρου κήπου, μικρὸν μὲν ἰσως καὶ ἄοσμον, ἀλλ' ἐν τῇ ἡμετέρᾳ καρδίᾳ ριζοβολῆσαν.

Ἰδοὺ καὶ πάλιν νέος συγγραφεὺς προβαίνων εἰς τὴν ψυχολογικὴν τοῦ γυναικείου χαρακτῆρος ἀνάλυσιν, ἰδοὺ καὶ πάλιν νέος Ὡθησεὺς εὐθαρσῶς χωρῶν εἰς τὸν ἠθικὸν ἐκεῖνον λαβύρινθον, πολλῶ ἀπλούστερον ἰσως καὶ προσιωπότερον ἢ ὅσον νομίζει τις, καὶ οὐ ἕκαστος δύναται ἀσφαλῶς καὶ ἀκινδύνως νὰ διεξέλθῃ τὰς ἀτραπούς, οὐχὶ τῇ βοηθείᾳ τοῦ μυθολογουμένου μίτου, ἀλλὰ τῆς ὀρθῆς καὶ ἀνιπηρεάστου κρίσεως. Τὴν φορὰν ταύτην δὲν παρίσταται ἐνώπιον ἡμῶν νέος μεμφίμοιρος Βροῦτος, κρατῶν τὸν τιμωρὸν πέλεκυν ἀνὰ χεῖρας, ὅπως δι' αὐτοῦ, οὐχὶ τοὺς ἀπάτριδας υἱούς, ἀλλὰ τὴν πεπωρωμένην γυναικα πατάξῃ· ὅχι οἱ ἀπηνεῖς καὶ ἀκαμπτοὶ οὗτοι ἠθικολόγοι δὲν γεννῶνται ὑπὸ τὸν γελόντα οὐρανὸν τοῦ Βυζαντίου, καὶ ἂν τυχὸν ἐγεννῶντο, ταχέως θὰ τοὺς ἐπροσπλήττειν εἰς τὸ φίλτρον καὶ τὴν

ἐπιείκειαν τὸ ἔρωτόηχον τοῦ Βοσπόρου μινύρισμα. Πῶς δύναται τις νὰ φανῇ ἀνηλεὲς καὶ ἀμείλικτος ἐν τῇ μαγευτικῇ ἐκείνῃ χώρᾳ τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ἡδονῆς, ὅπου ἡ ὠραιότερα μοιχαλὶς τοῦ κόσμου ἐστρατολόγησε τὴν Ἑλλάδα ἅπασαν διὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, καὶ ὁλόκληρον τὴν οἰκουμένην διὰ τοῦ Ὀμήρου κατέτελεξεν;

II

Ὁ Κ. Ζίφρος, ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος συγγραφεὺς, εἶναι ἱατρός. Μύστης τῆς ἱερᾶς ἐκείνης ἐπιστήμης, ἥτις θεραπεύουσα τὰς σωματικὰς τοῦ ἀνθρώπου ὁδύνας, εἰσδύει εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καλοῦσα αὐτὴν ἀρωγὸν καὶ ἀντηλήπτορα εἰς τὴν τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῆς ἔργου ἐπιτέλεσιν, ὁ Κ. Ζίφρος ἀναδείκνυται οὐχὶ μόνον Ἀσκληπιάδης διακεκριμένος, ἀλλὰ καὶ ἐμβριθὲς ψυχολόγος. Ἡ φωνὴ αὐτοῦ δὲν εἶναι ἐροντώδης, ἀπότομος, αὐστηρά· εἶναι ἡ φωνὴ ἐπεικικοῦ φίλου, ὅστις παρὰ τῇ κλίνῃ τοῦ ἀσθενοῦς καθήμενος, ψιθυρίζει εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ λέξεις παραμυθίας καὶ ἐνθαρρύνσεως. Ὁ Κ. Ζίφρος γινώσκει τὰς γυναικας, ἀνομολογεῖ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, πλὴν τὰς οἰκτερεῖ. Πολλάκις ἰσως ἐν τῇ ἐκχύσει πονούσης καὶ ἐπ' αὐτὸν θαρρούσης ψυχῆς, ἠκρασάτο τῆς ἀφηγήσεως τῶν δεινῶν αὐτῶν ἢ καὶ τῆς ὁμολογίας τῶν παραπτωμάτων των, καὶ ἰσως πολλάκις τὸ συμπαθὲς αὐτοῦ ἐνδιαφέρον ἀνῆγειρε τὴν περιδεῇ καὶ κύπτουσαν κεφαλὴν, καὶ ἀνεζωπύρησε τὴν ἔρημον καρδίαν. Ὁ Κ. Ζίφρος καταδικάζει ἐνίοτε τὰς γυναῖκας, σέβεται ὅμως τὴν γυναῖκα. Ἀπηλλαγμένος πάσης προκαταλήψεως, δὲν μειῖται τοὺς μεγάλους ἐκείνους νόας, οἵτινες νομίζουν ὅτι ἐξαίρουσι τὸ ἀρενωπὸν καὶ ἰσχυρὸν τοῦ χαρακτῆρός των περιφρονοῦντες τὰς γυναῖκας· δὲν αἰθερεμβατεῖ ἐν ρεμβῳδαί ἀποπλάνῃσει ὅπως ἐκ τοῦ ὕψους τῶν δεινῶν του καταρασθῇ τὸ ἀσθενὲς καὶ ἄστατον φύλον· δὲν ἄπτει λύχνον μεθ' ἡμέραν, ὡς ἄλλος ρωμαντιώδης Διογένης, γυναῖκα ζητῶν· ὁ Κ. Ζίφρος παρεδέχε-

ται αὐτάς οἶαι ἐπλάσθησαν, οἶαι αἰσθάνονται, οἶαι νοοῦσιν. Ἴσως ἡ καρδία αὐτοῦ δὲν ἐτρώθη ὑπὸ τοῦ αἰχμηροῦ, ἐλόους εὐσφάλμου τινὸς σειρήνος, κοπτερωτέρου τῆς ανατομικῆς αὐτοῦ σμίλης, ἡ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ οὐδέποτε ἴσως ἐδηλητηριάσθη ὑπὸ τῆς ἀπογοιτεύσεως δυσέρωτος ὀνείρου, πικροτέρας ὅλων τῶν φαρμάκων τῆς Τοξικολογίας του. Ὁ Κ. Ζίφρος θωρακίζει τὴν αἴσθησιν ἀπέναντι τῶν θεληγῆτρων τοῦ φύλου διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ ὑπὸ τὸ ἄχθος τῆς πείρας καὶ τῆς μελέτης δὲν καταπνίγει τὸ αἶσθημα.

Ἄς ἀκολουθήσωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τὸν διακεκριμένον τοῦτον ἀνατόμον, ὡς ἄλλοι χαμαιχειρουργοὶ, εἰς τὴν ἥθικὴν ταύτην τῆς γυναικὸς αὐτοψίαν. Μὴ φοβηθῆτε· ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς δὲν κρατεῖ τὸ πιστόλιον ἢ τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ Κ. Δουμά, ὡς σύμβολον τοῦ ὑπ' αὐτοῦ πρεσβευομένου ἥθικου συστήματος, ἀλλ' ἀπλῶς ανατομικὴν τρυτάνην δι' ἧς σταθμίζει τὸν τῆς γυναικὸς ἐγκέφαλον. Ἀλλὰ πρὸς τί τοῦτο; Ὁ Peacock, ὁ Geist καὶ ἅπαντες ἐν γένει οἱ σημερινοὶ ἀνατόμοι τὸν ἐδίδαξαν ὅτι ὁ γυναικεῖος ἐγκέφαλος ζυγίζει ἐξ οὐγγίας ὀλιγώτερον τοῦ ἀνδρικοῦ, ἐκ τούτου δὲ συνάγουσι τὴν ἀκαταμάχητον ἀλήθειαν ὅτι ἡ γυνὴ ἀνεπίδεκτος ἐλέγχεται τῆς αὐτῆς τοῦ ἀνδρὸς νοητικῆς ἀναπτυξέως. Πλὴν ὁ Κ. Ζίφρος δὲν ὑποχωρεῖ ἐνώπιον τοῦ πορίσματος τούτου. Οἱ μυῶνες τῶν ἀθλητῶν, λέγει οὗτος, εἰσὶ πολλῶν μᾶλλον ἀνεπτυγμένοι τῶν καθοριστικῶν βίον διαγόντων· ὁ ἐγκέφαλος τῶν Παρισινῶν τοῦ 10'. αἰῶνος προκύπτει κατὰ τὸν ὄγκον ἀνώτερος τοῦ τῶν Παρισινῶν τῆς 18'. ἑκατονταετηρίδος· ἐὰν λοιπὸν ἡ ἀνάπτυξις μέλους τινὸς ἢ ὀργάνου ἐξήρηται ἐκ τῆς ἀσκήσεως καὶ ἐνεργείας αὐτοῦ, διατί νὰ μὴ ἀποδώσωμεν τὴν μεταξὺ τοῦ ἀνδρικοῦ καὶ γυναικείου ἐγκεφάλου ὑφισταμένην διαφορὰν εἰς τὴν ἀδράνειαν, εἰς τὴν ἐπὶ τοσοῦτον αἰῶνας κατεδικάσαμεν τὴν γυναῖκα; Διατί ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἐγώισμῳ καθιερέσαμεν αὐτὴν ἐν ζοφεροῖς θαλάμοις, ὅπως ἀγκυρῇ τὸν

ἀέρα ὃν ἡμεῖς ἐκπνέομεν; Διατί φρουροῖ ἀνηλεεῖς καὶ γλίσχροι, ἀπαγορεύομεν αὐτῇ τὴν εἴσοδον εἰς τὴν νοητικὴν ἐκείνην ἀποθήκην, ἐν ἣ ἐκάστοτε ἐναποταμιεύομεν τὰ προϊόντα τῆς πείρας καὶ τῆς μαθήσεως; Καὶ ἰδοὺ πρὸς κύρωσιν τῶν λόγων του ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς ἐπάγει τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κουσίνου, δοξάζοντος ὅτι αἰὲν τὴν γυναῖκα ὡς ἀληθὴ σύντροφον τοῦ ἀνδρὸς ὑπολαμβάνομεν, ἀδίκως καὶ παραλόγως πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἀντιφάσκουμεν, ἀπαγορεύοντες αὐτῇ τὰς γνώσεις δι' ὧν δύναται νὰ κοινωνῇ πνευματικῶς μετ' ἐκείνου οὐ κέκληται νὰ συμμερισθῇ τὴν τύχην, κατανοήσῃ τοὺς κόπους, καὶ συναισθανθῇ τοὺς ἀγῶνας καὶ παθήσεις ὅπως αὐτὰς ἀνακουφίσῃ. »

Ἐνταῦθα οἱ τῷ Κ. Ζίφρῳ ἀντιφρονούντες ἠδύναντο νὰ ἐρωτήσωσιν αὐτὸν, ὅτε ἂν ἀληθεύῃ ὅτι ἡ γυνὴ κέκτηται τὴν αὐτὴν νοητικὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐπιδεκτικότητα, καὶ ἐπειδὴ ἀφ' ἑτέρου ἡ νοητικὴ ἀνάπτυξις ὁμολογουμένως συντελεῖ τὰ μέγιστα εἰς τὴν κραταίωσιν τοῦ φρονήματος καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ χαρακτῆρος, πῶς ἡ γυνὴ, καίτοι ἐντελῶς παιδευομένη, δὲν δύναται ν' ἀποβάλῃ τὴν ἥθικὴν ἐκείνην ἀσθένειαν, τὴν ἀποτελοῦσαν τὸ πρῶτον πειστήριον τῶν κατ' αὐτῆς κατηγοριῶν, ἅμα δὲ καὶ τὸ πρῶτιστον ὄπλον τῆς ἐφ' ἡμῶν γοητείας τῆς. Ἀλλ' ὁ Κ. Ζίφρος δὲν παγιδεύεται εὐκόλως· ἄριστος ξιφομάχος, προορᾷ τοὺς ξιφισμοὺς τοῦ ἀντιπάλου του, καὶ ἀντὶ νὰ περιέλθῃ εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμύνης, ἐπιτίθεται ἐκείνου ἀδιακόπως ὅπως τὸν κουράσῃ. Παραδέχεται λοιπὸν ὁ Κ. Ζίφρος τὴν ταυτότητα τὸν δύο ἐγκεφάλων, τὴν ταυτότητα τῆς ἐν ἀμφοτέροις τοῖς φύλοις ἐπιδεκτικότητος, ἀλλὰ δὲν παραδέχεται τὴν ταυτότητα τῶν ἀποτελεσμάτων, καθὼς πολλὰ περιστάσεις δευτερεύουσιν μὲν ἰδίᾳ, πλὴν σπουδαιότατα στοιχεῖα ἅτε συλλήβδην ἐπὶ τὸν ἀνθρώπινον ὄργανισμόν ἐπιδρῶντα, ἐπαισθητῶς ἀλλοιοῦσι τὰς συνεπειὰς ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀρχικοῦ αἰτίου. Ἐνταῦθα ὁμολογεῖ ὁ Κ. Ζίφρος ὅτι ἐκ τῆς ανατομικῆς καὶ φυ

σιολογικῆς τῆς γυναικὸς ἀναλύσεως, προκύπτει ὅτι ὁ ἐγκέφαλος αὐτῆς πειθάνιος ὑπείκει εἰς τὴν ἰδιοτροπίαν τῶν ὀργάνων τῆς, καὶ ὅτι τὰ νεῦρα τῆς ὑστέρας μεγίστην ἐπ' αὐτοῦ ἐξασκοῦσιν ἐπιρροήν. Ἐντεῦθεν τὸ εὐθικτον καὶ εὐρέθειστον τοῦ νευρικοῦ αὐτῆς συστήματος, ἐντεῦθεν ἡ ἀμφοιρεπὴς καὶ ἄστατος βούλησις, ἢ προσφυῶς ὥρισεν ὁ Ἀριστοτέλης διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων. «Ὁ μὲν γὰρ δοῦλος οὐκ ἔχει τὸ βουλευτικόν· τὸ δὲ θῆλυ ἔχει μὲν ἀλλ' ἄκυρον, ὁ δὲ παῖς ἔχει μὲν ἀλλ' ἀτελές.» (Πολίτ. Βιβλ. Α'. Κεφ. Ε').

Ἄλλ' ὁ Κ. Ζίφρος δὲν ἐξαντλεῖ τοσοῦτον εὐκόλως τὰ ὑπὲρ τῆς γυναικὸς ἐπιχειρήματα αὐτοῦ, καὶ ὅπου ὁ ἱατρὸς καὶ ὁ ἀνατόμος ἀναγκάζεται νὰ ὁρολογήσῃ μίαν τῶν τῆς γυναικὸς ἐλλείψεων, ὁ φιλόσοφος καὶ ἠθικολόγος ἀνευρίσκει ἢ ἐξαίρει ἀρετὴν τινὰ ἐν αὐτῇ ἢ πλεονέκτημα. Ναί, ἐπιφωνεῖ ὁ Κ. Ζίφρος, ἡ ἐνεργητικότης ἀνήκει, ὡς ἐκ τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸν ἄνδρα, ἀλλ' ὁ ἔρως καὶ ἡ ἀφοσίωσις ἀνήκουσιν εἰς τὴν γυναικᾶ. Ἡ ἐρώσα γυνὴ ζῇ, νοεῖ, δρᾷ διὰ τοῦ ἔρωτος καὶ ἐν τῷ ἔρωτι, δὲν κρίνει, ἀλλ' αἰσθάνεται, ὅθεν δικαίως εἶπεν ὁ Σχίλλερὸς *Männer richten nach Gründen; des Weibes Urtheil ist seine Liebe.* (Οἱ ἄνδρες κρίνουσιν ἐπὶ λόγων στηριζόμενοι· ἡ τῆς γυναικὸς κρίσις ἐστὶν αὐτὸς ὁ ἔρως τῆς.)

Καὶ ὄντως ὁ Κ. Ζίφρος μεγάλην καὶ ἱερὰν ἀλήθειαν ὡμολόγησεν. Τὸ ἀσθενές, τὸ ἄστατον, τὸ κοῦφον ἐκεῖνο ὄν, ὑπὸ τοῦ φίλτρου αὐτοῦ οἰστροηλατούμενον, ἀναδείκνυται πολλάκις αὐτόχρομα ἡρωϊκὸν καὶ ἔξοχον, δημιουργὸν τοῦ ἠθικοῦ τῶν κοινωνιῶν κόσμου. Περιβαλλόμενον τὴν πανοπλίαν τοῦ αἰσθηματός του καὶ τὰς πτέρυγας τῆς ἐν τῷ μονήρει ρεμβασμῷ τραφεύσης φαντασίας του, ἀτίθασσον ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀκράδαντον ἐν τῇ πίστει, οὐρανίζεται ἐν ψυχολογικῷ μεγαλείῳ, καὶ ἐκείθεν διδάσκει, ποδηγετεῖ, στηρίζει τὸ ἰσχυρότερον φύλον.

Τίς ἐν ἡ στιγμῇ λάβρος ἐπ' αὐτοῦ

ἐνέσκηψεν ἡ λαίλαψ τῆς συμφορᾶς, δὲν προσέδραμεν εἰς τὸ κρησφύγετον τῆς ἀγαπώσης αὐτὸν καρδίας, δὲν ἠρύσθη ἐκ τῆς ἀνεξαντλήτου πηγῆς τοῦ φίλτρου ἐκείνου τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ θάρρος ὅπως τὴν δυστυχίαν γενναίως ἀντιμετωπίσῃ. Ποσάκις ἐν τῇ νεότητι ἡμῶν κεκυφότες ὑπὸ τὸ ἄχθος τῶν πρώτων ἡμῶν θλίψεων καὶ φροντίδων, σκληρὰν εἰρωνεῖαν τὸν δημιουργίαν καὶ αἰνίγμα τὴν ἡμετέραν ὑπαρξιν ὑπολαμβάνομεν, καὶ ποσάκις ἐν μειδιάματι, εἰς λόγος τῆς λατρευομένης παρθένου, τὸ ἐκ τοῦ προσώπου αὐτῆς ἐκπορευόμενον ἄορατον κατὰ τὸν Δάντην *soave spirito* διηυκρίνησεν ἡμῖν τὸ μυστήριον τῆς δημιουργίας, καὶ ὥρισε τὸν σκοπὸν τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως! Ὅτε δὲ συνεζευγμένοι ὑπὸ τὸν γλυκὺν ἀστερισμὸν τοῦ οἰκιακοῦ ὀρίζοντος, διανύωμεν, ἀμοιβαθὸν χειραγωγούμενοι, τὰ ἐπίμοχθον στάδιον τοῦ βίου, ποσάκις ἡ πνοὴ ἐρωτικῆς συζύγου ἠλέκτρισε τὴν ὑπὸ τῆς ἀποτυχίας καὶ τῆς καταδρομῆς νεναρρωμένην ἡμῶν δραστοσύνην, ποσάκις ὡς ἄλλος Προμηθεὺς ἐνεφύσησεν ἐν ἡμῖν νέας ζωῆς τὸν σπινθῆρα, ποσάκις ἡσθάνθημεν ἡμᾶς κραταιουμένους ἐν τῇ ἐκτιμήσει ἡμῶν αὐτῶν, ἀναλογιζόμενοι ὅτε καίτοι οἱ πάντες καὶ τὰ πάντα ἐν τῷ κόσμῳ καθ' ἡμῶν συνώμοσαν, ὑπάρχει ἐν γωνίᾳ τινὶ τῆς γῆς παρήγορος ἄγγελος, οὗ ἡ θωπεῖα δύναται νὰ ἐπουλώσῃ τὰς πληγὰς ἡμῶν, οὗ τὸ φίλημα, ὡς νέον χρίσμα, ἀποπλύνον ἀφ' ἡμῶν τὸν ρύπον τῆς ἀπογνώσεως, ἀναπτεροῖ τὴν ἡμετέραν ἐλπίδα, καὶ προτρέπει ἡμᾶς εἰς τὴν ἐργασίαν, εἰς τὴν ἀρετὴν, εἰς τὴν εὐδαιμονίαν!

III

Γυναῖκες, ἀναφωνεῖ ὁ Κ. Ζίφρος, ἀρχίσατε νὰ σκέπτησθε. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἀρχίσατε ν' ἀναλογισθῆτε τὰς συνεπείας τῶν ὑμετέρων παραπτώματων· φράξτε τὰ ὅσα ὑμῶν ὅπως μὴ ἀκούσῃτε τὰς περὶ ὑμᾶς βομβοῦσας ἀπάτας· κλείσατε τὰ ὄμματα ὑμῶν, ὅπως μὴ θαμ-

θήσῃ ὑμᾶς τὸ χρυσήλατον προσπεποιημένης ἀφοσιώσεως, ἢ κάλλιον, μὴ φράξατε τὰ ὦτα, μὴ κλείσατε τὰ ὄμματα, ἀλλὰ μειδιάσατε ἀγέρωχοι καὶ ἰσχυραὶ ἐν τῇ συναισθήσει τῆς ὑμετέρας ὑπεροχῆς, καὶ διὰ τοῦ ποδὸς ὑμῶν ἀερίου καὶ πτερόεντος ἐν τοῖς ὄνειροις τοῦ ἔρωτος, πλὴν στίβαρὸς καὶ βαρέος ἐν τῇ τιμωρίᾳ τοῦ κακούργηματος, πατάξατε τὴν κεφαλὴν τῆς περὶ ὑμᾶς ἐρπούσης ἐχίδνης.

Ἀλλὰ τίνι τρόπῳ δύναται νὰ θωρακίσῃ ἑαυτὴν ἡ γυνὴ κατὰ τῆς πλάνης τοῦ ἐτέρου φύλου; Τίνι τρόπῳ δύναται ν' ἀντιτάξῃ τὸν κατὰ τὸν Ἰρβίγγ ἐν πάσῃ γυναικὶ ὑπολανθάνοντα spark of heavenly fire, σπινθῆρα οὐρανίου πυρὸς, κατὰ τῆς καταχθονίου καὶ ἐπιβούλου ἀπάτης; Διὰ τῆς ἀγωγῆς, ἀναφωνεῖ ὁ K. Ζίφρος. Ἡ ἀνατροφή διαπλάσσει τοὺς χαρακτῆρας, ἡ ἀνατροφή μορφοῖ τὰ ἦθη, ἡ ἀνατροφή λεπτύνει τὸ αἶσθημα. Πῶς δ' ἡμεῖς οἱ ἄνδρες γενικῶς ἀνατρέφομεν τὴν γυναῖκα; Τί ἄλλο διδάσκομεν αὐτὴν ἢ τὴν ὑπόκρισιν, τὸ ψεῦδος, τὴν ἀνθρωπαρέσκειαν; Ποῖοι οἱ ἰθύντορες ἡ ἡμεῖς τῆς ψυχοφθόρου ταύτης ἀγωγῆς, ποῖοι οἱ ἐργάται ἡ ἡμεῖς τῆς οἰκτρᾶς ταύτης κοινωνικῆς καταπτώσεως; Ἄς στρέψωμεν, λέγει ὁ K. Ζίφρος, τὰ νῶτα εἰς τὴν Εὐρώπην, τὴν γεγενηκυῖαν ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἀνομιμάτων της, καὶ ἄς μεταβῶμεν εἰς τὸν πέραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ νεάζοντα καὶ σφριγῶντα ἐκεῖνον κόσμον. Εἰσέλθωμεν εἰς τὰ ἐργοστάσια μὴ φοβηθῶμεν ἐν τισιν αὐτῶν τὸν πυκνὸν ἐκεῖνον καπνὸν, τὸν ἐν σχήματι φαιᾶς στήλης ἐκ τῆς ἐπιμήκου καπνοδόχης ἀναθρόσκοντα μὴ φοβηθῶμεν ἐν ἄλλοις τὸν ὀξὺν τριγμὸν τῆς ἀεικινήτου μηχανῆς, τὴν ἀναρθρον ἐκεῖνην γλῶσσαν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐνεργείας ὄχι, μὴ φοβηθῶμεν ἐν τοῖς φυτωρίοις ἐκεῖνοις τῆς προόδου καὶ τῆς εὐημερίας δὲν μᾶς ἀναμείνει μόνῃ ἡ ἄξιοςτος καὶ πολύμορφος ὕλη, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἐν τῇ ὠραιότερᾳ καὶ εὐγενεστέρᾳ αὐτοῦ ἐνσαρκώσει, τὸ μεταπλάττον, τὸ διασκευάζον, τὸ ἀνακυκλῶν τὴν ὕλην ἐκεῖνην, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐπιχεῖν τὸ φῶς τῆς δη-

μιουργοῦ αὐτοῦ λαμπηδόνας. Ἐννεακισχίλια νεαραὶ ἐργάτιδες, ὧν αἱ πλείσται ἐξ ἄλλων ἐπαρχιῶν εἰς τὰ ἐργοστάσια ἐκεῖνα συνέρρευσαν, ἀσχολοῦνται ἥρεμοι καὶ ἀνενόχλητοι εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν, φυλάττουσαι, ὡς ἄλλαι Ἑστιάδες τοῦ πολιτισμοῦ, ἄσβεστον καὶ ἀκαίμητον τὴν δαδὰ τῆς τέχνης καὶ τῆς βιομηχανίας. Οἱ γονεῖς, οἱ ἀδελφοὶ τῶν πλείστων κατοικοῦσι μακρὰν τοῦ τόπου ἐκεῖνου· οὐδὲν φίλιον βλέμμα ἐπιτηρεῖ τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον λόχον τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐργασίας· τίς λοιπὸν προστατεύει τὰ ἄπειρα καὶ ἀνυπεράσπιστα ἐκεῖνα ὄντα κατὰ τοῦ βασκάνου ὁρμματος τοῦ ἐπιβουλευομένου τὴν ἀθωότητά των, κατὰ τοῦ φαύλου φρονήματος τοῦ εὐσσοδομεύοντός τὸν ὀλεθρόν των; Οὐδεὶς ἄμα καὶ ἄπαντες· ἡ ἀγωγή, ἡ δημοσία ἠθικὴ, τὸ κοινὸν σέβας. Καὶ νῦν ἄς ἀναδιψήσῃ ὁ πεπρωμένος Εὐρωπαῖος τὰ κατὰστικα τῆς ἀστυνομίας ἐκεῖνης, ἄς ἐρευνήσῃ τ' ἀρχεῖά των, ἄς ἐρωτήσῃ τὰς ἀρχάς των· οὐδεμία ἀνομος γέννησις ἀριθμεῖται ἐν ταῖς τάξεσι τῆς πολυπληθοῦς ἐκεῖνης καὶ θαλλούσης νεολαίας.

Ἄλλ' ἄς μεταβῶμεν ἤδη εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ κυρίου θέματος, ὅπερ ὁ K. Ζίφρος πραγματεύεται ἐν τῷ πονήματι αὐτοῦ.

Ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς πειρώμενος ἵνα ἀνιχνεύσῃ τὰ θεμελιώδη, οὕτως εἶπεν, αἰτία, τὰ συνεπαγόμενα τὴν τῆς συζύγου ἠθικὴν ἐξαχρείωσιν, ἀνάγει αὐτὰ ὑπὸ τέσσαρας διαφόρους τάξεις, ὅθεν φρονεῖ ὅτι ἡ γυνὴ ἀμαρτάνει·

1ον.) Ὅταν κακῶς ἀνατραφῇ.

2ον.) Ὅταν τυγχάνῃ φύσει φαύλη.

3ον.) Ὅταν διαφθαρῇ ὑπὸ τοῦ συζύγου της ἢ ἐγκαταλειφθῇ ἄπορος.

4ον.) Ὅταν νοσῇ.

Ἐξαιρουμένων ὅθεν τῶν δύο περιστάσεων, καθ' ὅς ἡ γυνὴ εἴτε φαύλη τυγχάνει εἴτε νοσεῖ, βεβαίως οὐχὶ ἡ γυνὴ ἄλλ' ὁ ἀνὴρ πρέπει νὰ τιμωρῆται, ὅτε χάριν ἢ ἐνεκεν αὐτοῦ ἡ γυνὴ ἐκτραχηλίζεται εἰς τὸ φοβερόν ἐκεῖνο παράπτωμα, τὸ συμπαρομαρτοῦν τὴν κακὴν ἀ-

νατροφήν, τὴν διαφθοράν, τὴν ἀπορίαν.

Δὲν πιστεύομεν ὅτι ὁ Κ. Ζήφρος προσκρούει εἰς τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων, οὕτω πως ἀποφαίνόμενος. Ποσάκις, τῆς ἀνατροφῆς τῶν ἡμετέρων θυγατέρων ὀλοσχερῶς ὀλιγωροῦντες, ὑποβάλλομεν ἐν αὐταῖς τὴν ἀμάθειαν ἢ τὴν μᾶλλον ἐπικύνδονον ἡμιμάθειαν, ἐπιτρέποντες αὐταῖς χαμαζήλους ἢ ψυχοφθόρους ἀσχολίας, ἀναγνώσματα ἀπειρόκαλα ἢ ἐκτεθηλυμένα, ἀποπνέοντα τὸ μῖσος πονηροῦ καὶ φαύλου φρονήματος! Ποσάκις ἀνάλητοι καὶ ἀπαθεῖς ἀνεχόμεθα τὴν ἐπιμιξίαν αὐτῶν καὶ συνανάχρωσιν μετὰ διεφθαρμένων θεραπαινίδων ἢ ἄλλων λίαν προδληματικῶν τὴν ἠθικότητα γνωρίμων! Ποσάκις κατόπιν περιορισμένης καὶ λίαν οἰκικῆς ἀγωγῆς, περιάγομεν αὐτάς, ὅτε ἡ ὥρα τῆς ὑπανδρείας ἤχῃσῃ, εἰς τὰς ὁδοὺς, εἰς τὰς συναναστροφάς, εἰς τὰ θέατρα, ὡς ἐμπόρευμα εἰς πώλησιν, ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, εἰς διαπραγματεύσιν ἐκτιθέμενον, χωρὶς νὰ παρασκειάσωμεν αὐτάς διὰ μεμετρημένης, καὶ οὐχὶ ἀποκλειστικῆς ἀνατροφῆς, εἰς τὰς ἀπάτας τοῦ πρακτικοῦ κόσμου, ὃν ἐσκιαγράφησεν αὐταῖς μόνη ἡ περιγραφή ἐρωτοτρόπου φίλης ἢ ἡ ἀνοία τερατολόγου μυθιστοριογράφου! Ποσάκις ἐκλέγοντες εἰκὴ καὶ ἀφρόνως τὸν μέλλοντα αὐτῶν σύζυγον, χωρὶς νὰ μελετήσωμεν ἐπισταμένους τὰς τάσεις, τὰς ἰδέας, ἐν ἐνὶ λόγῳ τὴν ἰδιοφυίαν αὐτῶν, ὀρύσσομεν ἡμεῖς αὐτοὶ τὸν βόθρον τῆς ἐπικειμένης οἰκογενειακῆς συμφορᾶς! Τίς δὲν συνεκινήθη ἀναλογιζόμενος τὴν θέσιν τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου ὄντος, πρὸς ὃ προσάγεται ὁ βλάξ, ὁ φαῦλος, ἢ τοῦλάχιστον ὁ ἀναίσθητος καὶ ἀδιάφορος, ὁ μὴ γυνώσκων νὰ μεταδώσῃ εἰς τὴν ἀσθενῆ ἐκείνην γυναῖκα ἥτις χάριν αὐτοῦ μέλλει ν' ἀποσπασθῇ τῶν κόλπων τῆς οἰκογενείας τῆς, τῶν ἐντυπώσεων, τοῦ παρελθόντος τῆς, τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην, τὰ δύο ταῦτα συστατικὰ στοιχεῖα τοῦ πραγματικοῦ ἐρωτος, τὰς δύο ταύτας βάσεις πάσης οἰκιακῆς εὐδαιμονίας! Τίς δὲν ἐφρικίασε φανταζόμενος τὴν νεάνιδα ἐκείνην περιδεῆ, αἰ-

δήμονα, μεμονωμένην ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ συζύγου τῆς, ὀργώσαν πρὸς τὴν ἀγάπην, χρήζουσαν τῆς θερμῆς ἐκείνης ἀνταλλαγῆς τῶν αἰσθημάτων, ἐν ᾗ κυφορεῖται ἡ πίστις, ποθοῦσαν νὰ πληρώσῃ τὴν ἔρημον ἐκείνην οἰκίαν διὰ τῶν ἰνδαλμάτων τοῦ ἐρωτός τῆς, πρὶν ἢ πληρώσῃ αὐτὴν διὰ τῶν πλασμάτων τῶν σπλάγχχνων τῆς, περιπαθῶς στηριζομένην ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ συζύγου αὐτῆς, καὶ ἀπ' αὐτοῦ μὴ ἀκούουσιν τὴν ἀρρενωπὸν ἄμα δὲ καὶ γλυκεῖαν ἔκφρασιν τοῦ φίλτρου, τῆς προσοχῆς, τῆς συγκινήσεως, ἀλλὰ τὴν κοινολογίαν, τὴν ἀνοησίαν, καὶ ἴσως τὴν εἰρωνείαν; Τίς δὲν ἐκλαυσεν ἐπὶ τῇ σκληρᾷ εἰμαρμένῃ τῆς ταλαιπώρου ἐκείνης κόρης, τῆς ἐπιθυμοῦσας νὰ περιπτύξῃ ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτῆς τὴν ζωὴν ἥτις ἐνισχύει τὴν γυναῖκα, τὴν ὑπεροχὴν, ἥτις γονεύει αὐτὴν, καὶ ἥτις, ὡς ἄλλος Μαζέππας, συνεδέθη μετὰ τοῦ σεσηπότος πτώματος; Ὡς θεωρήσατε αὐτὴν ἐν χειμερινῇ νυκτὶ πεπηγυῖαν, τρέμουσαν καὶ ὅμως γρηγοροῦσαν καὶ ἐνδεδυμένην! Ἄπαντες κοιμῶνται ἐν τῷ οἴκῳ, πλὴν ἐκείνης μόνης! Ὅποια μέριμνα, ὅποια φροντίς ἐπισκιάζει τὸ μέτωπον αὐτῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ ὅμματός αὐτῆς ἀποσπᾷ τὸ δάκρυ; Μήπως τῶν τέκνων, μήπως αὐτὸς ὁ σύζυγος ἀσθενῇ; Οὐχί, δὲν νοσεῖ, ἀλλὰ δὲν ἐπανεκάμψεν ἐτι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐκ τοῦ χοροῦ, ὅπου ἡ σύζυγός του δὲν παρευρέθη, ἐκ τοῦ παιγνιδίου, ὅπου ἐπαιξεν ἴσως τὰ πρὸς διατροφήν τῆς οἰκογενείας του χρήματα, ἐκ τῆς τρυφῆς ἣν ὁ γάμος τῷ ἀπηγόρευεν! Τέλος ἐπιστρέφοντα, αὕτη τὸν ὑποδέχεται, ἀλλ' οὔτε εἰς λόγος συμπαθῆς, οὔτε ἐν μειδιάματι ἀμείβουσι τὴν ἄφωνον ἐκείνην αὐταπάρνησιν! Ἀπορρήσατε λοιπὸν τώρα, ἐάν ἡ γυνὴ ἡμάρτησε! Θυμιάσατε πῶς ἐκηλίδωσε τὴν τιμὴν σας! Φονεύσατε αὐτὴν, ἐάν ἡ συνείδησις σας τὸ ἐπιτρέπη!

Καὶ ὅμως ἐν πάσῃ ἐποχῇ, ἐν πᾶσι τοῖς σταδίοις, ἅπερ διήνυσεν ἡ ἀνθρωπότης βελτιουμένη ἢ ἐξαχρειουμένη, ἡ γυναικεῖα μοιχεῖα δεινῶς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀπανθρώπως ἐτιμωρήθη, ἐνῷ ἡ μὲν κοινωγία πα-

πέφλεψεν ἴσως δὲ καὶ ἐπεκρότησε τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀπιστίαν, καὶ ὁ κώδιξ ἦπλυν καὶ συγκερασμένην ὤριστο τιμωρίαν. Ὁ κ. Ζίφρος ἀπαριθμεῖ μετὰ ψυχικοῦ ἄλγους καὶ πενθηρᾶς εὐγλωττίας τὰς διαφόρους ποινὰς, ἃς ὁ νόμος ἐν παντὶ χρόνῳ ἐπέβηλε τῇ μοιχαλίδι, τὸν δεδικαιολογημένον φόνον, τὴν συνοπτικὴν δίκην, τὴν κατ' αὐτῆς ἐτυμολογίαν τῶν ἀψύχων ὄντων, εἰς ἐνόρκους δικαστὰς μεταποιουμένων, τοὺς ραβδισμοὺς, τὴν ἐπὶ λίθου ἀναστήλωσιν, τὴν ἐπὶ ὄνου προπομπήν, τὰς κρυχὰς, τὰς ὕβρεις, τὰς λοιδορίας τὰς ἐν πολλαῖς χώραις συμπαραμαρτούσας τὴν ἀπαίτην ἐκείνην ἐκφορὰν ἀποθανούσης τιμῆς!

Καὶ ἴσως ἡ ἀμειψάνουσα ἐκείνη σύζυγος δὲν ἐγεννήθη ὅπως ταφῇ ἐν τῷ θορόδῳ τῆς καταπτώσεως· ἡ ἔλλειψις σώφρονος ἀγωγῆς ἐστέρωσεν ἐν αὐτῇ πᾶσαν τῆς ψυχῆς ζωτικὴν ἐκμάδα, ἡ δὲ ἀμέλεια τοῦ πατρὸς καὶ ἡ ἀπάθεια ἢ ἀνηθικότης τοῦ συζύγου θαύουσαι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς τὴν χορδὴν τοῦ φίλτρου, εἰς παράφωνον συρφετὸν μετεποίησαν τῶν αἰσθημάτων τὴν ἀρμονίαν, καὶ τὰ ρεῖθρα τοῦ ἔρωτος εἰς νοσηρὸν μετέβαλον ἔλος, ρυπαρῶν ἐρπετῶν ἐνδιαιτήμα! Ἡ ἀγωγή, μόνη ἡ ἀγωγή δύναται σώζουσα τὴν γυναῖκα νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀνθρωπότητα· ἡ ἀγωγή ἐκείνη, ἥς πάντοτε χρῆζει ἡ γυνή, εἴτε ἄγαμος, εἴτε ἔγγαμος, εἴτε θυγάτηρ, εἴτε μνηστὴρ, εἴτε μῆτηρ. Ἡ δὲ ἀγωγή αὕτη δὲν συνίσταται, ὡς λέγει ὁ κ. Ζίφρος, εἰς τὴν εὐχέριαν τοῦ ψελλίζειν, ὡς ἄλλη ξαναγὰς, διαφόρους γλώσσας, ἢ τοῦ κρούειν μᾶλλον ἢ ἤττον μηχανικῶς τὰ πλῆκτρα κλειδοκυμβάλου, ἀλλὰ εἰς τὴν ὀρθὴν κρίσιν, εἰς τὴν ἀγάπην, εἰς τὴν φιλοπονίαν, εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς ἰδίης ἀξιοπρεπείας. Ἄς ἐλεεινολογῇτωμεν τ' ἀνθρωπόμορφον ἐκεῖνα κτήνη, ἅτινα ἐν Mâcon ἐβουλεύοντο περὶ τῆς ἐν ταῖς γυναίξιν ἐλλείψεως ἢ ὑπάρξεως ψυχῆς, καὶ ἃς οἰκτερωμεν τὸν κυνικὸν συγγραφέα τῶν *Étymologies* ὅστις τὴν ἀποστολὴν τῆς γυναικὸς εἰς μόνην τὴν ἡμετέραν τέρψιν περιορίζων, ἀπέδειξε τὴν τα-

(ΖΑΚ. ΑΝΘΩΝ. ΕΤΟΣ Α')

πεινότητα καὶ τὴν χαμέρπειαν μεγάλου νοὸς μὴ ἐνισχυομένου ὑπ' ἀγαθοῦ φρονήματος!

Ἀλλ' ἐνταῦθα δύναται νὰ ἐρωτησῇ τις τὸν κ. Ζίφρον· τίνι τρόπῳ ἡ ἀνατροφή αὕτη πρέπει νὰ διοργανίζηται; Ποῖα τὰ γνωρίσματα τῆς ἰδικιτέρας ταύτης ἀγωγῆς; Εἰς τίνα πρέπει νὰ διχιστευθῶμεν τὴν ἠθικὴν μᾶλλον ἢ τὴν νοσητικὴν τῆς γυναικὸς μόρφωσιν, κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς ἡλικίαν; Πρέπει νὰ ἐκλαϊκεύσωμεν τὴν ἐκπαίδευσιν αὐτῆς, ἢ νὰ κατάρτισωμεν αὐτὴν ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς Ἐκκλησίας; Ὁ κ. Ζίφρος ἀρκεῖται εἰς ἀπάντησιν νὰ ὑποδείξῃ ἡμῖν τὸ παράδειγμα τῆς Ὁλλανδίας καὶ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ δικαστοῦ Laveleye ἐπαγόμενος, εἰσάγει ἡμᾶς εἰς τὰ ἀπείριττα ἐκεῖνα διδασκαλεῖα, ὅπου οὐχὶ τὸ τυπικὸν τῆς θρησκείας ἐν ἀτελεῖ κατηγέται διδάσκειται, ἀλλ' ὅπου αἱ μεγάλαι περὶ Θεοῦ ἰδέαι καὶ ἀπασαι αἱ ἀρεταὶ μεταγγίζονται ἐκ τῆς καρδίας τοῦ διδάσκοντος εἰς τὴν τῶν φοιτῶντων διὰ τῆς ζωῆς ἀφηγήσεως, διὰ τοῦ παραστατικοῦ παραδείγματος, διὰ τῆς ἀπλῆς καὶ ἀνεπιτηδεύτου περιγραφῆς.

Τοιοιουτρόπως ἡ γυνὴ δὲν περιβάλλεται ἴσως τὴν τήθενον τοῦ ρήτορος, οὐδὲ τὸ βᾶκτρον τοῦ στρατάρχου κρατεῖ ἀνὰ χεῖρας, ἀλλ' ἐκπληροῖ τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς, ἀναδεικνυομένη μῆτηρ φιλόστοργος, πιστὴ σύζυγος, εὐάγωγος θυγάτηρ. Les hommes font les lois, les femmes font les mœurs, εἶπεν ὁ Comberousse.

IV

Παρησιᾶ καὶ ἀβρότης, ἰδοὺ ὡς προσφῶς εἶπεν ἡ ἐν Ἀθήναις «Ἐφημερίς» αἱ χαρακτηρίζονται τὸν κ. Ζίφρον ἰδιότητες. Δὲν ἀποκάνει ὁ εὐγενὴς οὗτος αἰσιόδοξος ἐκθύμως συνηγορῶν ὑπὲρ τοῦ φύλου ἐκείνου, οὗ ἐν τῇ στιλβούσῃ ἀπόψει αἰσιωτέρων καιρῶν διαβλέπει τὴν ἀνύψωσιν, ἀλλὰ καὶ δὲν ὑποκρύπτει πολ-
λάκις τὰ ἐλλείμματα καὶ τὰς κακίας, τὰς

ὡς ἐκ τῆς ἀσθενείας τοῦ χαρακτῆρος αὐ-
τῆς ἐν τῇ γυναικί συνήθως ὑπολανθα-
νοῦσας.

Πρὸς ἄρσιν λοιπὸν τῶν κακιῶν τοῦ-
των, ὧν πρώτη ἐστὶν ἡ πανουργία καὶ
ἡ δολιότης, τῶν ἀσθενῶν τὰ ὅπλα, ὁ
κ. Ζίφρος ἐπιμένει φωνάζων, ἀνατροφή!
ἀνατροφή! καὶ ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ αὐτοῦ,
μιμούμενος ἀνατολίτην τινὰ ἡγεμόνα, ἀ-
ναγράφει τὴν θαυματουργὸν ταύτην λέξιν
ἐπὶ τῶν θυρῶν τῶν οἰκημάτων, τῶν σχολεί-
ων, τῶν εἰρκτῶν, ὡς ἐν ἑαυτῇ συγκεφαλαι-
οῦσαν ὁλόκληρον τῆς ἀνθρωπίνου εὐμε-
ρίας τὸ πρόγραμμα.

Ἄς μορφώσωμεν λοιπὸν τὴν γυναῖκα,
λέγει ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς, ὅπως μὴ
ἦ ὅτε μὲν ἡμέτερος τύραννος, ὅτε δὲ
ἡμέτερον θῦμα· ἄς νομοθετήσωμεν αὐστη-
ροτέρως ποινὰς κατὰ τοῦ ἀπιστοῦντος ἀν-
δρός, ὅπως ἐν ἴσῃ σχεδὸν μοίρᾳ πρὸς
τὴν γυναῖκα τὴν εὐθύνην τῆς ἀπιστίας
τοῦ εὐθύνηται· τέλος ἄς μὴ φαινώμεθα το-
σοῦτον γλίσχροι καὶ φειδωλοὶ πρὸς αὐ-
τὴν ἐν τῇ τῶν ἐκδουλεύσεων αὐτῆς ἀμοι-
βῇ. Διὰ τὴν ἐν Παρίσις, ἐν τῷ μεγάλῳ
ἐκείνῳ κέντρῳ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς
προόδου, ὅπου κατὰ τινὰς κνοφορεῖται ἡ
δευτέρα τῆς ἀνθρωπότητος λύτρωσις, ὁ
μέσος ὅρος τῆς πρὸς τὴν ἐργατιδα ἐν
γένει μισοθδοσίας δὲν ἀνέρχεται ἄνω τῶν
φρ. 2, 41 τὴν ἡμέραν, ἐνῶ τοῦ ἀνδρός ἡ
ἀντιμισθία συμποσοῦται εἰς 4, 54; Ἴσως
διότι ἡ γυνὴ στερεῖται εἰδικῆς παιδεύ-
σεως· καὶ τότε διὰ τὴν δὲν παιδεύεται;
Ἄρα γε δὲν ἀληθεύει ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐνοσφί-
σατο καὶ τὰς ἐργασίας ἐκείνας, ἐξ ὧν ἡ
γυνὴ δύναται νὰ πορίζηται τὰ πρὸς ζω-
ἀρκειαν; Καὶ ἰδοὺ πρὸς θεοβίωσιν τῶν
λόγων του ὁ κ. Ζίφρος δεικνύει ἡμῖν
τριακοντούτη καὶ λάσιον ἀθλητὴν, περι-
άγοντα κυμβίον καφὲ ὥσαντι γυνὴ δὲν
ἠδύνατο τὸ εὐτελὲς ἐκεῖνο καὶ ἄδοξον ἔρ-
γον νὰ ἐπιτελέσῃ!

Ἄλλ' ἤδη ἐπέστη ἡ ὥρα, καθ' ἣν καὶ
τὸν κ. Ζίφρον πρέπει ν' ἀποχαιρετίσω-
μεν, ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν,
ὧν τὴν μακροθυμίαν φοβούμεθα ὅτι ἐξη-
τήσαμεν. Διπνόμεθα ὅτι τὴν μακροθυμίαν

σὰν λατινικὴν ῥῆσιν *dulce in fundo* ἴταμῶς
διαψεύδοντες, ἀναγκαζόμεθα πρῶτην ἤδη
φορὰν νὰ διαφωνήσωμεν, τὸ ἄρθρον τοῦτο
περλίνοντες, πρὸς τὸν ἡμέτερον συγγραφέα.
Ἴσως δὲν εἶναι αὕτη ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν
ὁ χαμαιχειρουργὸς ἠντάρτησε κατὰ τοῦ
ἀνατόμου.

Ὁ ἀναγνώστης θεοβίως ἐναγωνίως
προσδοᾷ τὸ συμπέρασμα τοῦ κ. Ζίφ-
ρου, ἕκαστος περιμένει τὴν τοῦ διακε-
κριμένου ψυχολόγου γνώμην, καθ' ἣν πε-
ρίπτωσιν ὁ ἀνὴρ καταλάβῃ ἐπ' αὐτοφώ-
ρῳ ἁμαρτάνουσαν τὴν σύζυγον του. Ἀλ-
λὰ καίπερ ἐκ τῶν προτέρων ἠδυνάμεθα
νὰ προμαντεύσωμεν τὴν ἐπεικὴ αὐτοῦ
ἐτυμηγορίαν, ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν ἀσπαζό-
μεθα ποσῶς τὴν γνώμην αὐτοῦ, φρονούν-
τος ὅτι ὁ ἀνὴρ ὀφείλει μὲν νὰ διακόψῃ
πᾶσαν σχέσιν μετὰ τῆς ἀτιμασίας αὐ-
τὸν συζύγου, ἀλλὰ δὲν ὀφείλει καὶ ν' ἀ-
ποπέμψῃ αὐτὴν τοῦ κοινοῦ οἴκου, ὅπου αὐ-
τὴ κέκληται νὰ μεριμνᾷ περὶ τῶν τέκνων·
ἐν ὑποτροπῇ δὲ ἡ ἐν ἐλλείψει τέκνων, τό-
τε μόνον νὰ τὴν ἀποπέμψῃ διαζευγνύο-
μενος. Συμφωνοῦμεν θεοβίως πρὸς τὸν κ.
Ζίφρον, ἀποκρούοντα τὸν ὑπὸ τοῦ κ. Δου-
μᾶ προτεινόμενον φόνον, ἀλλὰ δὲν συμ-
φωνοῦμεν ποσῶς πρὸς αὐτὸν προτρέποντα
τὸν ἀνδρα εἰς τὴν σιωπὴν, εἰς τὴν ἀ-
πραξίαν, καὶ, ὅπερ χειρόν, εἰς τὴν μετὰ
τῆς μοιχαλίδος ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ χάριν
τῶν τέκνων διαμονήν. Πῶς δὲν φρικτὸς ὁ
κ. Ζίφρος ἀναλογιζόμενος τὴν θέσιν τοῦ
δυστυχοῦς ἐκείνου, οὗ τὸ αἰμοσταγὲς τραῦ-
μα ἀναζαίνει ἡ κοινὴ χλευὴ καὶ ἡ πε-
ριφρόνησις, τοῦ ἀπεγνωσμένου ἐκείνου ὄν-
τος, τοῦ ὁποίου κατηρεπιπῶθη ἡ ἐστία,
ἐρυγαδεύθη ἡ ἡσυχία, ἐδηλητηριάσθη ἡ
καρδία! Πῶς ὁ ἀνθρώπος οὗτος δύναται νὰ
ὑποστῇ τὴν ἀδιάκοπον θέναν τοῦ εἰδεχθοῦς
ἐκείνου φάσματος, τὸν συνεχῆ κροταλισμὸν
τῆς πικρᾶς ἐκείνης ἀλύσεως, τὴν ἀτελεύτη-
τον ὀρθῶσιν τῆς ἀτιμωτικῆς ἐκείνης στήλης
μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμοίων του ἐπι-
προσθούσης! Ἄς ἀπέλθῃ, ναι, ἄς ἀπέλ-
θῃ ἡ ἐνοχος τοῦ οἴκου ἐκείνου, ὅστις, αὐτῆς
εἰσελθούσης, μετεβλήθη εἰς τέμενος, καὶ ὅς-
τις νῦν περιεβλήθη τοῦ τάφου τὴν ἀχλὺν

καὶ τὸ σκότος! "Ας ἀπέλθῃ, ναι, ἄς ἀπέλθῃ, ἄς παραιτήσῃ τὰ τέκνα ἐκεῖνα, ἅτινα πλέον ἢ τὸν πατέρα ἡδίκησε, καὶ ἅτινα ἀναξία ἐξελέγχεται ν' ἀναθρέψῃ, νὰ ἐκπαιδεύσῃ, νὰ μορφώσῃ· τὰ δὲ ἄθῳα ἐκεῖνα πλάσματα ἄς ἐξαγνίσωσι τ' ὄνομα αὐτῆς νομίζοντα αὐτὴν νεκρὰν, ἀντὶ νὰ διεγείρῳσιν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τοὺς ἐλέγχους αὐτῆς καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῶν τὴν ἀπόγνωσιν, καλοῦντα αὐτὴν διὰ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ὀνόματος, ὅπερ ὡς πικρὰ εἰρωνεία ἤχει ἐπὶ τοῦ ἄψευδοῦς αὐτῶν στόματος! Αὐτὴ ἐκουσίως ἐπέτρεψε τὴν εἰσέλασιν τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο προπύργιον, οὗ ἡ φρουρήσις εἰς τὴν τιμὴν αὐτῆς ἀνετέθη· ἄς ὑποστῇ νῦν ἀγογγύστως τοῦ προδότου τὴν καθαίρεσιν.

V

Ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία δύναται τελεσφόρως νὰ μελετήσῃ τὸ πονημάτιον τοῦ κ. Ζίφρου, μὴ ἀξιοῦντος βεβαίως ὅτι ἔλυσε τὸ μέγιστον τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων, ἀλλὰ φρονοῦντος ὅτι πολλάκις μία λέξις τὸν καλὸν ἀγῶνα ὑπηρετοῦσα, δύναται ὡς σπινθὴρ ν' ἀναφλέξῃ τὸ ἐν πάσῃ μὴ πεπωρωμένη καρδίᾳ ἐμφωλεῦον αἶσθημα. Ἀμυγῆς πλείστων ὀθνείων ἑλλειμμάτων, παρθένης ἔτι ἐν πολλοῖς, ἡ παρ' ἡμῖν κοινωνία δύναται νὰ μορφώσῃ γυναικας χρηστὰς καὶ ἐναρέτους, θαυρύτιμα ἐχέγγυα τῆς ποθουμένης ἡθικῆς βελτιώσεως. Ἐν τοῖς παρθεναγωγείοις ἐγκτεταὶ ὁ σπόρος πάσης κοινωνικῆς ἀναπλάσεως, ἐν ἐκάστῃ δὲ οἰκογενειακῇ ἐστὶα καμινεῦεται ἡ μέλλουσα τῶν ἐθνῶν ἱστορία. Ὡς ἐκ τούτου δὲν δυνάμεθα τὸ ἄρθρον τοῦτο νὰ τεματίσωμεν ἢ συνεκφωνοῦντες τῷ κ. Ζίφρῳ.

Φωτίσατε τὴν γυναῖκα, καὶ τοιοῦτοτρόπως τὴν ἡῶ νεὰς ἐποχῆς ἐγκαλλι-άσατε.

M. MARTZOKΗΣ.

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ

Φυσιολογικαὶ τέρψεις πηγάζουσαι ἐκ τοῦ
πρώτου προσώπου τοῦ ῥήματος

EXEIN.

(Κατὰ Μωντεγάζαν)

Καίπερ φιλόσοφοι τινὲς δημιουργήσαντες τὸν ἄνθρωπον ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ αὐτῶν, δὲν θεωροῦσι τὸ αἶσθημα τῆς ἰδιοκτησίας συμφυὲς ἐν ἡμῖν, ἀλλὰ μίαν τῶν ὀδυνηρῶν συνεπειῶν τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ ἀποσπᾶσαντος τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ παρθενικοῦ δάσους καὶ τοῦ ὧμοῦ κρέατος ὅπως μετακομίσῃ αὐτὸν εἰς τὰ καταγῶγια τῆς διαφθορᾶς δηλ. εἰς τὰς ἡμετέρας πόλεις, ἀδύνατον ὅμως ν' ἀρνηθῇ τις ὅτι ἐν ἀπάσαις ταῖς γλώσσαις τοῦ κόσμου αἱ λέξεις ἐμὸς καὶ σὸς περιεβλήθησαν καὶ περιβάλλονται τοσοῦτον κύρος, ὥστε ἡ περιγραφή τῆς φυσιολογίας αὐτῶν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸ νήπιον ὅπερ μόλις γινώσκει νὰ ψελλίσῃ δέκα ἢ δώδεκα λέξεις, δρᾷ ττον μετὰ παραφορᾶς τὸ δωρηθὲν αὐτῷ λίχνευμα, καὶ ὑπερασπίζον αὐτὸ μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν ἀπαλῶν βραχιόνων του κατὰ τοῦ προσποιουμένου ἢ θέλοντος νὰ τῷ τὸ ἀφαιρήσῃ, ἀναφωνεῖ κλαῖον· εἶναι ἰδικόν μου! Ὁ βασιλεὺς δὲ κρατῶν ἑκατομμυρίων ἀνδρῶν, ἐγείρεται εἰς πόλεμον ἅμα ὁ γείτων του τῷ ἀφαιρῆσθαι σπιθαμὴν γῆς, καὶ ἀνακτῆσας ἐν ποταμοῖς αἵματος τὰ δικαιώματά του, ἀναφωνεῖ μετὰ θριαμβευτικοῦ ὕφους· εἶναι ἰδικόν μου. Μεταξὺ τοῦ νηπίου καὶ τοῦ κατακτητοῦ τάσσονται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες θέλουσι νὰ ἐπεκτείνωσιν ἐπὶ ὧν εἰ δυνατόν περισσοτέρων πραγμάτων τὴν λέξιν ἐμὸς, τάσσονται τὰ δικαστήρια ἅτινα καταδικάζουσιν εἰς τὴν τῆς ἐλευθερίας ἀπώλειαν τὸν διαπράττοντα ἡθικὸν παράπτωμα ἐν τῇ χρήσει τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν, τέλος τάσσονται τὰ ἀπειροπληθῆ μυστήρια τὰ ὑπολανθάνοντα ἐν αὐτῇ τῇ συζυγίᾳ τοῦ